

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De legibus disputatio - Cod. Ettenheim-Münster 336

[S.l.], [17. Jahrh.]

Sectio 4ta

[urn:nbn:de:bsz:31-131792](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-131792)

Sectio 4. Quod sit Legis obm 6

Sectio 4. ta

Quod sit Legibus Subiecto 6

Concto i. Legiflator tenets suis legibz; quoad Utrū Legiflator
 culpa seu omi dicitur. non in dicitur. neqz tenets observare
 omnibz. Pars i. e. ius d. Philoſoꝝ quod Legiflator suas leges.
 et Canoniflarū. et p̄br̄ in illo S. Auguſtini. Fur. Libr.
 pis est pars vno ſuo non congruens. Item illo
 Canonis: Latere legē quā tu ipſe deliſti. Libr
 pars 2. da Si n. Legiflator tenets ſua lege quoad
 poena et omi coactiva, et obligatq et n. et
 obligatq. Et obligatq ut ſupponitq; non et ob
 ligatq; quia legē a ſe lata tollere potē ad libi-
 ta. confirmatq; nemo proprie ſe ipſū cogit. q
 Legiflator non et non tenets ſuis legibz quoad
 omi coactiva, ſo dicitur em. Libr pars 3. ta
 giflator tenets ſuis legibz indiente ſanctū et
 ratione legis naalis dicitur legiflatorē dicit
 ſe cum ſubditis conformare; iſſe capto pro-
 re: qo non tenets dicitur ſeu p̄ciſe vj extra-
 ctione legis proprie a ſe lata, ſo indiente
 dixi; idqz non ni ſub veniali; ſi ab ipſo ſcan-
 dalū, damna Libr pars 4. legibz munici-
 palibz ſubiectarū ſibi provincialiū a ſe confirmatis

Libr.

Libr.

lo tempore
 l'grau vob
 fi, comm
 magis d. i
 ad p̄sent
 q̄bz; p̄sent
 obere ten
 fi reg motu
 dicitur dicit
 q̄ se poena
 heredes m
 l' de poena
 l' fuit
 a ſentia
 relinere
 d' dicitur
 ubi dicit
 ena p̄sentia

Principes non tenentur, neque illis, quae continentur alijs
illis dignitate repugnans ad quod non tenentur omni-
bus suis legibus. Sed gloria

¶ B. Principes dicuntur et coactive obligati
ad quoslibet quatuor in se in subditis in
quod obligati etiam legislatores suis legibus dicitur
de et quoad vim coactivam. R. neque sequitur:
nam quatuor debet esse equalis, et princeps pri-
vatam quasi personam induens se obligare
subditis. Item a. valide in quibus quatuor
fortibus vim et obligationem suam ex lege na-
turae, cui quivis etiam Princeps, imo et ipse
Deus subiacet.

¶ Concl. 2. Pueri ante usum rationis, perpetui
amentes, ebrii, dormientes et invidiabiliter
ignorantes non obligantur legibus huius et infi-
deles non baptizati. Ratio huiusmodi
est, quia leges non feruntur nisi subditis, qui
eas cognoscunt. Unde Deducitur
i. nihil est are comedendas etiam in quibus
ragefima pueris et amentibus; licet etiam hos appli-
care opelli servili dicitur festis et non in radi-
ca imitare, ut alios verberent, occidant, blas-
phement et hoc n. ut sint in inferis obire mala

tribuerent, agenti libero.

2. Quos ad ipsi raris usq. fere circa se-
 lennium, atq. inde inigere obligari per se legibus
 humanis; per dant In l. rase ignorantia,
 q. uelut hinc gratia, l. aliter legis eos exi-
 mentis ab aliquibus se immunes. Unde primo
 non obligantur ad annum Communionis, donec
 iudicio Parochi seu prudentis Confessarii
 In mysterium non nst accuratis agnoscant
 et apti sint ad id maiori in fluctu per-
 cipienda. In articulo In mortis pueris doli
 et poenitentia caracibus pot. ac debere dari, in
 aliud plures sentiunt. 3. non obligantur ad
 vota per professionem religiosam emissam si profe-
 sionis facta sit ante annum 16. etatis completum,
 ut gstat ex Frid. Sep. 25. c. 15. de reform.
 3. non obligantur ad ieiunia Carua ante
 annum etatis 20. completum. licet obligentur ad
 abstinentiam a carnibus; quia si legitima q. ue
 radine et prout fidelium noia cor Borlonum
 suffragio, introducitur est. 4. Non iniungunt
 censuras ob certa delicta q. uelut ante annos
 pubertatis, decimum 4. in pueris, et 12. in puellis

quales, in faciatim exprimant, prout expri-
munt in plessione Clerici c. fin. de sent. ex-
com.

3. Si pueri ante septennium sint soli
capaces, malitia etate suppleta teneri
quidem legibus divinis, non a. Cuius, quia
Cata ad varios supulos solandos septen-
nium determinavit. In dubio, non post
quales septennium usum ratio habeat presu-
mant, tunc et se obligati iuxta declarati-
onem iuris canonici septennium constituitis.

Contra 3. Peregrini, hospites, viatores,
ad vagari, et in longinquo tempore quacumque
de causa alibi, sed absque animo maiorem
anni partem: duobus v. g. aut tribus mensibus
ibi habitandi commorantes, per se loquendo
ad nullas leges l. consuetudines eius loci in
quibus obligantur, neque territorii sui; in sa-
les sint, ut transgressores, physice absen-
tes, censentur moraliter peccare infra territori-
um regillatoris. Sicut pars 5. ex grati funda-
mento S. Thome q. 96. art. 5. quia nulla lex

obligat nisi subditos et membra eius comitis,
 in qua versantur; atque, prodiit peregrinatio-
 nate in versantur subditi iurisdictionis alle-
 rig loci ut absolute dicitur poit membra
 illig comitis, eiusque foris foris, ut ghabat
 L. abfens §. Grande. ff. de Iudicio. g. g.
 Confirmat ex cap. fin. de foro quod ubi
 ponuntur 4. modi quibus aliquis foris for-
 diat, nimirum domiciliu, gratit, delictum,
et res de qua agitur; sed temporanea solum
 commoras ut hodie: g. g. Digni: per se
loquendo, quia per aures, rase glemptg, per
 turbas publicis aut scandali semper vitan-
 di tenentur etiam peregrini ad locales leges; val-
 de quippe scandalosa foret si peregrini in
 festis localibus laborarent, in ieiunijs car-
 nes comederent publice, cui exemptioni
 recte additur ex cap. ubi. de foro quod ubi
 in gratibus servanda; in his non tenentur pere-
 grinj servare solenniter in eo loco profcriptas
 l. utilitas, proder gratibus datus, qui utilitas
 exigere. ff. de Iudicio. debet celebrari se-

tandem solutus loci, in quo vii domi
nilius hnt. Sed gloria prima hanc Comitis par
tem Ob. 3. usq. et consuetudine prioru fidelium.
et illud: si fueris Romae Romano vivito more.
item illud P. Ambrosij: ad quemcumq. Calu
veneris, eius more serva: gl. u. R. usum
et consuetudine vulgi ignorantie iniuriam n ha
bere ullu vim. Cetera v. illigi pot. quoad deen
tiam, non necitatem qformandi se moribz regio
nib: aut certe de legibz quaru violatio franda
la aut perturbata pareret.

Ob. 2. Peregrini soluti st a legibz sua pa
trio: qo ligantur legibz loci in quo existunt.
alias cent proq. colliges. R. neg. Gregorius.
Tenentur n. quod bene notand. legibz eoribz, imo
si domi suae consuetudine derogat. sit alium
precepto eor. iuris et alio venias, ubi illud
adhuc viget, eodem obligaberis. id lex eor. iu
ris sit utilis, et obliget oes sine ordine adlo
c. ut bene Laymann c. 12. de Leg. n. 3.

Ob. 3. Reges locales spectant immediate ipse
locu et inde transeunt in personas ibi existentes.

go etiam peregrinos afficiunt eo ipso, quod in eo lo-
co existant. R. neg. quia leges locales trans-
eunt solum in subditos Jurisdictioni loci, quae
les non sunt peregrini. Deinde leges, de quibus
sermo est non sunt praesertim locales, sed principate
respicunt personas subditorum loci extra locum
non obligant.

Inferes: Ergo vagi neque ad delicta obli-
gari poterant. R. neg. illatū: quia consuetu-
do recepit ut quicumque delinquentes sive in
cola sive auolta, sive ad vicos reprehendantur,
ne scelera maneat impunita.

Probat pars Controversiae 2. Primo testimonio Bo-
nifacii VIII Summi Pontificis qui ait Epum, q-
fuit excommunicatus non ligari subditū extra terri-
torium existentē, redditis raris ultimis: quia im-
punitē non parat, ei, qui extra territorium ad-
vicit. 2. Ratione: potestas legislativa ali-
cuius Regni, Provinciae aut loci portatis ex
nata sua ordinat, ad bonū cone illius loci
per leges procurandū: go non extra territori-
um; cum nō faciat ad bonū cone germaniae,
quidquid aliquis germanus agat in Italia, go
non tenet legibus germaniae. Quod in intelligendū

de praecipis et legibus mere localibus, quae in loco
non personis affixae sunt. non de personalibus, quae
dicuntur, quibus personarum inherere. Unde deducas
1. Sequentia: religiosae extra Monasterium
et quocumque in territorio effectibus legibus sui Ordinis.
2. Qui studio evitandi obligationem
legis sui territorii exire liber est. Idem legi
liber est ab obligatione. Ratio est: quia qui
utitur iure suo nemini facit iniuriam, nec censetur
dolus committere: atque quilibet hoc in suis eundi
extra territorium aut in territorio in loco ex-
emplum, qui etiam habet pro externis. Legiflator
non iubet Subditos manere domi, sed domi
manentes iubet celebrare festum, remunerare
3. Volens exire de territorio proprio in quo
est festum ad huc ante meridiem vespurg in lo-
co ubi non est festum, tenetur ante discessum au-
dientem Idem, si in unum legatus ante discessum suum
neque aliud eo die in alieno territorio audire
possit. Ratio est, quia in his circumstantiis si e-
rit talis, ut neque ratione alieni territorii neque
aliunde excusari possit ab implezione legis. si
v. plura sint fora, l. etiam in unum, et ille ven-
turus sit in aliud territorium, antequam missa ultima

auctoritas ex plura non præponderat interpreta-
 tioni secundum iura Juris et Philia principia
 facta. Quod si in legiflatoe eiusmodi de la-
 ratione d'obtinere, ut nonnulli. fit, velut fal-
 sa et in problem d'annaret, et tunc est eis pntia
 tunc standu ee. Interpretatio q'ra lege, su-
 legis verba nil aliud est, quã Epifia. C. equi-
 tas, quã defini solet: est virtus, quã mens
 legiflatoe pntiq quã verba legis attendens
 prudenter iudicat legẽ in hoc l. illo partari
 casu non obligare. Sive stitit: est excep-
 tio à lege in casu, quẽ si legiflatoe pntidif-
 fet ipse excepisset. Et arg. quidẽ pntidif-
 hunc casus ee l'itq 1. Si alias lex in his cir-
 cunstantiis ee penamiosa. 2. Si lex hic ee nunc
 sit nimis difficili et morate in pntis. 3.
 Si prudenter iudicari pnt legiflatoe volu-
 ipse tale l. tale casum particulare à coi-
 lege excepit. nec legiflatoe comode con-
 veniri pnt, hanc quidẽ etm. q'ra. propria au-
 ronte ab opotuit Epifia.

Concto 5. Lex apat per dispensationẽ.
 Lex: quã lex hinc non ampliq obligat tunc
 apat: s' facta dispensatione lex n ampliq ob-

legat $\text{q}^{\text{u}}\text{a}$. I ta dispensatio atq; Jurisdic-
tionis, quo unq; l. tollit eximie à legis ob-
ligatione. E t differt.

1. A b Derogatione et abrogatione, quod
hoc tollat legem universā. illa v. parte legis
et quidem utraq; in perpetuū. Dispensatio
vero soepe tm̄ dāt, ad unā personā, ad un-
um autē ad verū et breve tempus.

2. A b Interpretatione, quod hoc fiat
via casū in lege claris verbis non com-
prehensū. Dispensatio v. fit via casū
in lege silentiū.

3. A b Episcopia, quod hoc quis uti possit
auctoritate propria. Dispensatio v. debet
fieri à Superiore.

4. A b Absolutione, quod culpa et pœ-
na non sint lex. Dispensatio vero versat;
via legē, quā relaxat. Ap̄te quod ab-
solutio debet, v. tē dispositis. Dispensa-
tio nulli debet, cum sit gratia.

5. D iffert à licentia simpliciter, quod hoc peti
et dari solet non ut atq; fiat gl'ia legē, s;
ut fiat eo modo, quo legē iubet.

6. A privilegio, quod hoc saepe gra nullus
 aut legē militet. In dispensatione vero datur
 facultas faciendi aliquid gra Jus s. legē.
 Hic tñ observes velim, quod in lege naturali
 nemo potest dispensare, nisi Reg. id qz tunc
 solum si nulla inde imperfectio in eā re-
 fundat. Si Summus Pontifex non potest dis-
 pensare in lege divina. Dum quia inferior
 non potest dispensare in lege superioris; Dum
 quia non legitur, quod ullus unq. Pontifex
 in lege divina dispensaverit: qd signū e-
 st id fieri non potest nec debere. Sed gra

Ob. Pontifex interdū dispensat in voto,
 iuramento matrimoniali non consumato, quod
 est Jus divini: qd in Reg. et dicitur i. hoc
 et similia esse mixti Juris non pure divini;
 est quidem divini iuris, quia omne promissū
 cadit in debitū et inde qui Deus aliquid so-
 vit iuravit id tenet illud observare. quia
 Reg. hōt ius ad illud exigendum. Tunc v. est
 humani; quia Reg. comisit Superioribz hanc po-
 tēstē, ut adverterent, an sui subditi roabūt

foverent, iurarent, gloriaturq; iurarent. quae po-
testas nisi à Deo superioribusq; data fuisset,
quis non videt quanta incommoda sequerentur.
Quo 2. Radice Juris divini in iuris capi-
bus aliis non esse, nisi libera hominum voluntatem.
qui v. radicem hanc sustulerit, tollet etiam Jus
divinum. Quo 3. Dispensatione, quae facit sum-
mus Pontifex in votis et dispensatione propria
dicitur, sed quia contra auctores et ipsi summus
Pontifex in Bullis ita loquuntur, sed, quia
Deus per votum acquirit verum ius, quo votum
est obligat, ad prestandum id, quod promissit.
Quo 4. eiusmodi Jus divinum ab alio iure
previsis, nempe humano. Ita ut ius divi-
num sit in quodammodo, id est si humana potes-
tas votum, iuramentum, gloriatur approbaverit.
Hinc Quo 5. etiam votum, iuramentum, malimo-
nium non estimatum involvere licentiam quod
hunc aut similem in modum: ego voves et vo-
lo stare in meo voto nisi legitime fueris libera-
ty ab eo per potestatem divinam aut humanam. Ra-

tio est; quia nemo unquam aliquod suscipere
 cum perpetua et indispensabili obligatione
 in hanc ipsam obligationem clavis verbis pre-
 mat. Imo etiam si exprimat adhuc videtur
 involoj tacita huiusmodi p̄o v. g. ego, quan-
 tum est in me hoc me volo indispensabiliter ob-
 servare, nisi forte Reg. aut Dei iuribus aliud
 decernat. Et si non obstante tali voto,
 ut Summus Pontifex in urgente casu ne-
 cessitate dispensare, ut factum est in Casimiro Co-
 lonie Regis Filio, in quo etiam reluctante
 I. is Deo se consecraverat in ordine S. P. Be-
 nedicti in quo et nomen Caroli acceperat
 et iam ad Quirinalis ordinem promotus erat/
 Summus Pontifex dispensavit et facultatem
 dedit ut ab ordine dimissus Rex Poloniae
 acceret, quod etiam feliciter accidit, et ut ore
 duceret, teste Justo ipso in monitis et ex-
 emplis Solitius lib. 2. c. 3. Exemplo g. Caesarius
 Calliges 5. Quod Summus Pontifex non potest dis-
 pensare in lege pure divina v. g. ne quis credat
 omnes artus fidei, ne utatur Sacramento ad solvendum

2. Quod in lege humana potest legislator, eius
successor aut Superior dispensare: potest enim
interdum debet sola suam legem abrogare: quod
potest etiam in ea dispensare, cum hoc minus sit
quod aliud. unde Summus Pontifex potest dispensare
in qualibet lege Ecclesiastica, prout in Synodali.
Princeps in civili à se. l. suis Antecessoribus la-
ta. 3. Ut prudenter iudicet dispensationem
esse factam requiritur consensus ex parte l. scripto
l. voce l. nullo datus. Probat in sufficiens ta-
citas l. interpretatio; maxime si inferior iudicet
principem ob amicitiam quod seum habet non esse
invidiosum quoad tantam et presumptam eiusmodi
dispensationem. 4. Inferiori ordinari non potest di-
spensare in lege Superioris; quia dispensatio est
actus iurisdictivus qui non exercetur in Superioribus. Di-
spensatio ordinari potest non per alium in sequentibus ca-
sibus: Si habeat privilegium aut potestatem à Su-
periore. Si Episcopus et Presbiteri Religiosorum in
multis legibus Ecclesiasticis dispensare possunt v.g. in
horis canonis, ieiunio etc. Episcopus in irregularita-
tibus ex defectu occulto procedentibus, excepto ho-

iudicio voluntario et casibus de iudicio ad foris
 contentiosum. Et etiam absolvere subditos sibi
 à quibusvis casibus occultis, etiam sibi apertius
 reservatis. et dispensare in votis et Pura-
 mentis, quod etiam prout alij prelati iurisdic-
 tione quasi Episcopali in foro externo habentes exple-
 his quinque votis:

1. De intranda religione 2. De perpetua
 Castitate. 3. De vestandis habitibus Apptorum
 Petri et Pauli. 4. De peregrinatione S. Jacobi Com-
 possessa. 5. De peregrinatione in terram sanctam.
 In his nec Episcopi nec alij prelati Ceteri sumo
 Pontificis inferiores dispensare prout vide non.
 à n. 333. ubi plures casus recenset in quibus
 Episcopi possunt dispensare, quos omittimus ut pote ra-
 ro contingentes. In quibusdam casibus prout pre-
 latis regulares dispensare in suis religionibus deus
 Virginis Marie et alij privilegiorum regula-
 rum collatores. Volunt quidem nonnulli suffi-
 cere ad dispensationem ab inferioribus faciendam si
 illi non sit interdicta et prohibita. Op-
 portet tamen esse verum et iuratum, requiriturque con-
 sensus. 2. Pres sit locus et parvi momenti;

non graue obliget, videtur etiam
inferioribus Prelatis dare facultatem dispensandi
in dati casu. Praeterea nimis fastidiosum est
ipsi Legislatori quae inferioribus Prelatis si in ca-
sibus leuissimis semper ad ipsu[m] recurrerent ut est.
Caenplu[m] ad uult Honol. 312. de laborantibus
paruo et modico defectu corporis, cum quibus
Episcopus dispensare potest, tradunt.

3. Si mala sit valde frequens, quae dispen-
satione opus habeat, ut est in observatione
Ieiuniorum, ieiuniorum &c.

4. Si urgeat nequitas, nec facilis sit reme-
diu[m] ad superiora, rari itineru[m], periculoru[m], ex-
pensarum &c. In Ep[iscop]o dispensare potest in impe-
dimento matrimonij diuine, si modo nullum
nisi e[st] publicu[m] et impedimentu[m] occultu[m], nec
separatio sui scandalo fieri potest.

5. Si urgeat consuetudo legitime proscripta,
dispensandi in aliquo casu. In Ep[iscop]o saepe in
multis praecipuis rebus in suis Diocesis, in
Abbatibus in suis Religiosis, Carab[us] in festis
et ieiunijs dispensant. Specialim aduertimus
per hos annos dispensatu[m] fuisse ab Ep[iscop]o in ieru-
salem quadragesimali quoad suu[m] carnis, id est ob

mentis nisi in casibus supra allatis habeat locum
et presumptionem licentiam à Superiore pro-
prij territorij. Atque ista à Congregatione Car-
dinalium declaratum esse deservit Honoribus n.
236. Requiritur autem semper ad dispensandum ius-
ta causas et iusta; alias quilibet dispensa-
tionem expetere parvi aut nihil pendens, si
ve heret eam sine non; et sic aperiret, ianu-
am ad innumeras legis transgressiones, ad ri-
as et dissidia, ad dissolvendum omnem discipli-
nam Christianam servandam. Causa iusta et iusta
illa censetur, quae prudens superior tale iud-
icium spectando qualiter persona, necessitatem,
utilitatem, pacem, bonam generaliter veram ac
legitimam eam principia. Continetur porro sub
pacem etiam libertatem, gratitudinem, reverentiam
sunt uni. l. alteri personae bene merito. Et
aliqua relaxari. Si legislator si de iusta
causa dispenses prout l. morte l. veniente
omnino non pro gravitate l. veritate l. nullitate
scandalis, dissidij inter subditos, aliorum
malorum, et ea dispensatione illa nascuntur l. n.
nascuntur. Sed quid, si fiat dispensatio bona

fide, aut superior pulet infla² subee causa²
 q² in n² subest. Valde dispensatio, et subd²
 itq² erit iurg, et si postea cognoscat eam
 non fuisse sufficientem. Similiter valde dispen-
 satio quae inferior prolaty facit in lege
 Superioris si bona fide procedat, et si
 sufficienti ac legitima causa reijta non
 adsit. Ratio e: quia sic de benigne
 Legislatoru² prudenter presumi pot, ut ad-
 vertant San-Gall. Tit. 4. q. 3. Cont. 5.
 Contra Casp. pal. Ut a. dispensatio legi-
 time impetret, superior fideliter debet in-
 formari, quod fit, si nec veru² lateatur,
 nec falsu² narret, de quo supra Honold. c. ult.
 §. 2. 3. et 4. Ubi de responsis eorum, nullu².
 Item nr L. Engel in Collegio, Purifano.
 nisi p. s. in Prolegom. tit. 3. Hinc etiam
 dispensatio reddi² invalida et nulla quod
 petens dispensat² requirit aliquid ad rem per-
 tinent, quo cognito superior non dispensat.
 et. 2. Quando exprimit casu² falsu², q² est
 nia, l. verbe principalis, ita ut, licet alio

causa adfuit, in propter eas superior n̄ di-
spensasset. 3. Quando notat, ex primitiis ex
verbis dispensatio legislatori non fuisse dispensaturus
si cognovisset eam, ubi revera est et ob
ignorantiam alicuius, quod exprimi debebat,
dispensavit. Potest in, et expedit, ut qui
dispensat legē et obligationē, in qua dispensat
in aliud opus commutet. Et si hoc prorsus con-
separari, ut in Jubilaeis vota commutent
in alia opera pietatis. Sic etiam epi dantes
facultatem non ieiunandi in quadragesima,
providē iubent et movent ut hoc relaxatio
alijs pijs ac spiritualibz exercitijs compensetur.
Dispensatio v. appellat et vim suam amittit
his fere modis:

1. revocatione gerentis, q̄ in fieri debet ex
iusta et rationabili causa.

2. Ipsius dispensati: renuntiatione: quilibet
n. pot. suo favori renuntiare n. hoc cedat in
proximum aliorum.

3. Captae Ep̄is, ad quod dispensatio restricta
fuerit. Si dispensatio, quo datur ad n. ieiunan-
dum in quadragesima appellat ea finita. Quod
v. dispensatio sit absoluta et nullis restrictionibz

limitata, censetur & utare, donec revocetur.

4. Cessante causa finali propter quam dispensatio facta est, et si nonnulli propter gratiam doceant, eo quod lex semel extinguita non reviviscat sine volente legislatoris. Unde deducit Busembaum, quod id, in quo dispensatum est pro morbi in usu carnis post ac hinc vesiti hinc omnino convalescat. Item, quod id, in quo propter oculorum infirmitatem dispensatum fuit in onere recitandi horas, et si convalescit non tenetur eas recitare. Sed oppositum est verum; quia videtur esse mens legislatoris, ut lex sublatis ois causis dispensationis iterum reviviscat.

Conceto 6. res utitur per privilegium diversis modis. Capto: privilegium est specialis gratia, qua datur facultas agendi contra legem. Distinguitur a dispensatione quia hoc potest dari ad unum actum, non item illud: hoc requirit causam rationalem, illud vero datur ex gratia nec semper requirit causam. Distinguitur etiam privilegium a beneficio Principis quod illud semper concedatur ad plures actus; hoc vero dari potest ad

und in actu. Unde de privilegiis est benefi-
cium, et a. viissim. Divisiones porro privileg-
iorum sunt varias:

I. in reale Personale et mixtum. reale
quod immediate dicitur, officio, et inhæret
rei, loco, gradui, dignitati, officio, separabilis
à persona ad cuius usum datus. v. g. si fundo
Petri datus privilegium exemptionis à decimis.
Tunc non ad quemcumque pervenit fundus do-
minium, gaudet ibi fundus exemptione, et in
defuncto Petri. Personale est, quod immedia-
te inhæret personæ individuae partem et de-
terminata. et cum ea extrinsecus, ut si de
hoc datus privilegium absolventi à reservatione, hinc
privilegia, quæ dantur dignitati, Castri, Clerici
sui, Doctoratus, universitati, religioni, monacho,
et alij ceteris sunt realia, non personalia, quia
sunt hæc essent personis, censentur in personatione
Iuris instar aliquid rei perpetuo durabilis. nam
Episcopatus Clericatus Doctoratus religio, alijsque
officiis seu civitatibus, licet personæ partes motum
et semper in recipiunt alios atque alios successo-
res, qui et officia tenent, et civitates servant.

Aliud est, quod immediate dicitur, et rei et per
sona: ut, si erigatur altare privilegiatum
in Cula pro solis Sacerdotis illig.

2. In privilegio quod est insertum corpori
iuris: et quod non est insertum l. extra vagans
Inter quo hoc definitur intercedit, quod pri-
vilegia non inserta corpori iuris retineant
nata eorum privilegiorum: inserta v. l. quo
insertis equiparantur, eadem aut pars iuris
eius, ad eam definitur illi proiudicare. Quia
da privilegia extra corpus iuris plerumque sunt
temporalia, et sunt interpretanda, nec ex-
tenduntur ultra personas quibus grata sunt.
corpore iuris v. inserta ordinariis sunt prece-
dua et recipiunt interpretationem, ac di-
quando ex parte ratio extensionem, sunt
ipso leges eorum: et sic a privilegio uni-
causa pro l. favorabili concessio, unde de-
duci, solum ad aliam similem causam, ut ex
cor tradit Engel. in Colleg. Paris. p. 1. tit.
4. §. 1. et alij.

3. In privilegio gratia Pars et proder l.
ultra ius. Quis legi repugnat, ut privilegium

referendi carnis in quadragesima: et hoc est
odiosum, adeoque stricto interpretandi, nisi datur
in favorem ius publicum, ius aut religiosum.
Posterius legi non repugnat, si aliquid quibus
quod aliis ei non competit, ut privilegium au-
diendi confessiones dispensandi, et hoc privi-
legium est favorabile, adeoque late et ample
interpretandi.

4. In gratuito et remuneratorio, hoc est
quod datur in compensationem meritorum. Illud quod
gratis, et sine respectu ad merita datur.

5. In purum et conventionale, hoc est
hoc est quod interveniente parte et obligatione
certi sumptus aut laboris à privilegiato pro-
standi conceditur. Illud quod absolute datur
sine reciproca obligatione privilegiati, ut
facultas legendi libros prohibitos.

6. In generale et singulare, commune est
quod immediate datur contra universales utilitates res-
piciunt, ut privilegium canonis et fori, quod non
personis datur, ne levari possint ad in-
dignos saeculares, nec a quocumque violenter invaditur.

Singulare est, quod immediate respicit personas
privatas, earumque utilitatem: etsi ullis etiam in
bonum communi redundet, eo quod ceteri expediat,
nonnullis singularia privilegia concedi v.g.
Religiosis, Doctoribus sed ut alijs tanto magis ex-
istentibus ad virtutem, laborem, honestasque actiones,
quibus via fuerit ad acquisitionem privile-
giorum.

In perpetuum et temporale. Perpetuum
est, quod absque temporis detractone datur, alium
autem, Ordini l. rei iuribus, quod se perpe-
tuum durare potest. Temporale est, quod datur
in ad certum tempus.

8. In privilegium quod quodam modo
proprio, et quod quodammodo ad instantiam partis.
Primum est, quod nemini petente datur. Post-
erius, quod datur ad plures partes.

9. In primarium et secundarium. Prima-
rium est, quod alium l. pluribus primo datur,
l. certe absque mentione concessionis prius
alteri factae. Secundarium, quod ad similitu-
dinem alterius privilegii alij id datur datur.
Quod idem vocatur conuasio, l. ad instar: prout

prout saepe Religionibus Academijs, Sodalita-
tibus, et alijs privilegijs aliam Religionem, Aca-
demiam d.

Potest a. privilegia quodere quovis legitime
Superior, qui potest legem ferre et auferre. Pri-
vilegium in gradibus non potest dari in sub-
ditis; privilegium v. propter l. ultra d. non
conceditur etiam non subditis. v. g. potest
rex alteri regi à se independenti dare pri-
vilegium, ut in suo regno militem servitabat.
Non requiritur causa ad valorem privilegij, sed suffi-
cit voluntas concedentis; quod non potest esse
rationabilis illucita et potest, quia adest et
aut prodigalitas, et auaritia quod dicitur, sicut
dolorum, et nomine libertatis.

¶ Per modum aquiritur Privilegia:

1. Per dicitur quod dicitur: quando Superior ali-
cui quod dicit privilegium, quod ad hunc neminem con-
cessum est, l. si quis potest, illius mentionem non
facit.
2. Per concessum; quando hoc quod uni concessum
est etiam alteri quod dicitur. Debet a. concessum fieri.

ab eo, cui privilegium i. mo. gessu e, s. ab eo, qui
 concessit, quia iuris est nova et liberalia
 concessio, seu concessiois extensio ad nova
 subiecta, q. sicut in suo origine, sic et in
 extensione pendet a volente concedente. Con-
 edunt a. per iuriam oia privilegia, et
 acquisita per prescriptionem l. errorem, quibus
 plura gaudet, quia mens Legislatoris est, n
 ea in privilegia per iuriam ad alios trans-
 fundi, q. l. ipse, l. iij. Antecessores dicitur
 gesserunt, s. et illa, q. de iure ab ali-
 quo obtinent, cum Princeps non censetur
 favore glia sua: obtinent a. de iure in
 in privilegia dicitur a superiore quod a
 s. et ea, quae per legitimam consuetudi-
 nem prescribuntur, s. ut sepr.

3. Per consuetudinem aut prescriptionem
 quando quis habet eas quod ad legiti-
 mam prescriptionem a iure requiruntur, s.
 a. patrum sequentes.

1. Ut id, quod prescribitur, sit sua natura
 a. quod aliam potestatem quod.
2. Ut prescribitur fiat secundum formam consue-

liberum, hoc est, ut qui aliquod Jus prohibet
illo utatur sub ea forma, sub qua alias ga-
di solet. Hinc, qui v. g. prohibet usum be-
nedicendi ornamenta Cate, debet benedicere
n. ad plautu, s. secundu. Fran in Gantef.
c. ali. ex pres. d.

3. Ut prohibitio fiat a persona secun-
dum se capax illig Juris et privilegij quod
prohibet.

4. Ut prohibens prohibitionis sue libe-
rius habeat, seu veru, seu falsu colobatum
aut certe loco libuli possessioni, seu usui
a Epore in memoriali, supradem prohibitio
sit gra vis cone, s. si prodel. l. nulla.
Censet a. suscipiens libuli, quod vis opinio,
forma, l. etm vir prudens et gravis desu-
et de tre privilegij et si nullu instrumen-
tu poss offendere, eo quod illud desu fama,
l. vis gravi Epore belli l. incendio perier-
it. Gantef etm casu libuli seu bona fides
ex privilegij dubio, et iura urta pounta
quiri per privilegij inarta, ut ex varijs Dou-

loidy fufiq d'admit Viginey fcl. s. c. s. s. z.
 Et ut utriusq; a Jure prerogative hujus
 effluxerit, et ut privilegiatq; toto illo tem-
 pore usq; sit suo privilegio absq; ulla gra-
 vatione. ubi notandum, qd' ordinis nri
 profuisti non pot, ni spatio 60. annorum
 ab speciale privilegium Eugenij IV. concessu
 Ordini nro Benedictino, de quo Rodriguez
 q. reg. Tom. 1. q. 8. art. 3. Imo Joannes de
 La Cruz apud Quid p. 30. tract. 2. fol. 88.
 refert quanda Bulla, per qua conceditur
 Benedictinis, ne gra eos ni per 100. annos
 profuistants privilegia per non usq;.

4. Per extensione. qndo id quod uni
 concessum est; ob paritem, l. maiorem ra-
 tionis extendit, etm ad alios casus l. perso-
 nas, que in privilegio non comprehendunt,
 saltem clavis verbis. Et hoc extensio habet
 locu, qndo privilegia dant, in favore cae piae
 aut religiose, et gtingit ex Tribus capitibz.
 1. mo pp dispensatione Juris, qndo nrius Jus

ingrediuntur aut concedit, qua ratione extenduntur
privilegia mariti ad uxorem lege prima et seq.
femina FF. de Senatu. &. propter materiam
personae, seu causa connectionis, quod l. uny-
mit, quando persona l. a. non potest, l. n.
commode uti suo iure et privilegio, nisi hoc
extenderetur ad alias aliquas personas, quibus
in non fuit questus. Si privilegium questus
Principis ingrediendi monasteria non solum ex-
tenditur ad eiusdem famulos et comites, quia
non dicit Principem solum incedere. &. Pro-
pter vocis significationem, quando ea, quae sunt con-
cessa utriusque casus aut personae specialiter non ex-
pressis, per quandam analogiam extenduntur ad
alias causas et personas quae sub illo speciali
nomine comprehenduntur l. ex vi et significatione in-
sig. vocis l. ex cui nos loquendi, l. eadem
dispensare Juris. Si privilegia maritata
eum extenduntur ad virgines et in Commissioni-
beribus, quia hoc nomen nuptiarum a quo iure illiguntur
potest nomen nuptiarum spirituale ac carnale. Si

Privilegia Religioſorum extenduntur ad moniales
 eiusdem ordinis, quia eorū uſq; obdruuit ut nos
 Religioſorum etiam moniales veniant. Si privi-
 legia militū extenduntur ad clericos et Religi-
 oſos, quia hi ſunt milites Chri.

5. Per Relationē, quod dicitur, quod quis
 gra nos allegat, nobis ſimul vendicamus et
 gra illū vicaria relatione reſtorquimus.
 Si ſi actor producit inſtrumenta miny
 audentia et hoc admittunt, ut reus
 eſſen ubi gra ipſū, et ſimilia producere,
 qua proinde tam erunt admittenda ſecun-
 dū Baldū legē Si quis teſtiū adu de Teſt.
 apud Vignū S. i. c. 3. §. 6. n. 6.

6. Per errorē: quando Superior gaudet
 aliquod ius, cuius gaudendi nullā hōt poteſtem
 propter impedimentū occultū, quo laborat.
 6. quando privilegii iuri aliquis ſeu privi-
 legio, ubi putans illud ſibi competere, cum
 in n. competat. Si quis n. privilegio per eun-
 dem errorē inducitur utatq; per legitimum Epus, ſancit
 illud ſui iuris per viā preſcriptionis, eſt n. recepta

regula Juris, quod error induit Jus et tribuit Jurisdictionem. Ratio est, quia Superior propter volentem et consensum actualem quo potest ac solent aliquid quodere non est volentem generalem, l. ut alij vocant Regale, ut in iug. consuet. l. d. i. pensare in eo qui sui per errorem operatur, l. oes defectus supplere qui in agendo interveniunt l. denique cum ipso in agendo quasi quereat ad validandos oes actus, qui vigore privilegij, pro errore introducti operantur. Et hanc voluntatem generalem habet uny l. aliter Doctor impugnet, uterique tamen oes admittunt, ut Gloza, Suarez, Castig, Sereno, Galludary Henricus, Lanormantus, Naldus, quos refert et sequitur Vignus Sect. i. c. 3. §. 3. n. 2. Cuiusmodi addi potest Donold. num. 545. Arriaga l. 24. n. 65. qui recte ait, hunc esse eundem sensum Doctorum et vulgi. Ratio est, quia in hoc infinitis modis potest decipi, seu in eorum a seu in exercenda Jurisdictione, necesse erat, ut ad tollendos scrupulos et perplexitates innumeratas tribueret legislatoribus eisdem: volentes Gene-

ralis, in cuius ea, quae per errorem legitime profici-
 unt, sunt, valida et rata vend. Hinc si Reli-
 giosus inquit Virgineus locus, cui n. 6. aliqua
 rase probati magis, putat suo ordini datum
 esse aliquod privilegium, valida est oia, quae
 de illis agit, quamvis interim deceptus sit,
 et in veritate nunquam fuerit illud privilegium
 concessum. Et si revocatum. Ut a. validus error
 dicitur. Jus aliquod privilegium et Jurisdictione
 non est et eorum, id est, ita vulgaris, ut non
 fiat a maiori parte iuris, sed ita usurari-
 aria res, quae a Legislatore suo gredi potest. De-
 bet quoque adesse iudicium aliquis, qui res faciat
 proferat, ut et sana eorum opinio, sed unius
 alteriusque viri gravis et sapientis. Unde Ba-
 rons, qui iuriter putabat hanc Jurisdictionem,
 valide absoluit, quia Jurisdictionis potestatem
 Bonifacii gredi, sunt et revera in tali casu
 idonei, si quis d. eferat, qui retroquere iura-
 mentum faceret nullum, supplet. Contra v. si quis
 qui vere sacerdos non est, gesserit nisi laicus,
 quia cura hanc deferre non potest, nisi sit
 iuris Divini, non humani. Reliquis v. i.
 videt in ordine suo usurpari privilegium, quod ipse

fit per errorem irregissos pot illud usurpare, licet
nonnulli oppositum veniant et in primis deduce
re. Cuius n. iudex, qui sit res esse innoxa
et, pot imo debet ipsum in foro exteriori gdomna
re, si illa sua sit sua privata, et ceteroquin
actores eius suum gra reu legitime deducunt.
Sed locum non tam in errore Juris quam facti.
licet etiam postea error et deceptio de legatur
nulla in opus erit iterum aut confirmare
gestorum, ut Virgineus ait. §. 3.

privilegiu³ confirmatio seu innovatio privilegiorum est liberalis gestio
iam ante concessum. Et est duplex: alia q.
fit in praesenti, quae superior de privilegia
nisi in confusa cognitione hinc fit per confirmatio
illud in eo statu quo antea erat, nisi addendo
nisi detrahendo; et hoc modo non accipiunt alij
roboris quam prius fuerunt, quamvis maior seu
ritas auerdat ne tam facile revocari possint.
Privilegia tamen abolita et revocata in talis
confirmatio non reviviscunt. Alia q. fit in
praesenti penali, quae alij vocant confirmatio ex
acta sua, et de illa, q. fit cum perditio
et plene nota totum privilegij est omnia

unumflarum. quod quidem duplici modo fieri
 potest; nempe s. in actu signato quod princeps nora. familia verba ex ulla
 de plenitudine potestis, non obstante qualibet scientia.
 lege gloriaria. In confirmacione ponit. Vel in actu
 exercito, quod sicut in confirmacione inferitur. Denor
 daty l. fallen substantia rei confirmata. Atq; hoc
 confirmacio vim hōt novae concessiois, et privile-
 gia etiam revocata aut ad amissa reparat. Quod
 diligenter notandum ad nullas difficultates circa
 privilegia occurrentes eas convenienter resolvendas:
 ac speciatim locū hinc potest in privilegijs nri Montij
 quo plures Archiducibus et Imperatores; quos
 inter est moderus Innotifag Imperator nri
 Leopoldus I. confirmavere; insertis omnibz
 et singulis verbis, adeoq; solo tenore privile-
 gij primitivz concessi. Quod si in confirmacione ad-
 dicitur limitas seu clausula: quatenus in usu
est; tunc nullū privilegium iam amissū repara-
 tū ut per se potest.

In interpretacione privilegiorum eorumq; usu quod
 etiam observanda est Regula sequens:
 I. Privilegium, quod nec derogat nisi cor-
 nec laedit nec adit in prejudicium tertij et am-
 plissime interpretandum est, prout potest in favore utentis.

2. Quod v. est q̄ra Jus iure ordinari ē s̄rui
de interpretand. Capiunt. In ab hac regula
privilegia q̄ dant in favore religionis h. ead
p̄ia qualia s̄t Religiosorū, Studiorū, militū,
Siquidē iac p̄ia nōc illiq̄t ea, quae speciali mo-
do ad bonū iure reipub. q̄d vult. Ratio est,
quia favor his personis quibus alluit plures,
ad huiusmodi ad duas functiones et sic q̄ren-
sat valuerat Jus iuris, q̄ fit per privilegii
extensionē. Capiunt et̄ privilegia corpori
Juris infusa h. q̄ his equiparant. Hoc n. ut
ipsa sint pars Juris, n. videntur amplius Juris
preiudicare, ad eōs s̄t ample interpretando, et
ip̄is privilegii quod Princeps dedit ex motu
proprio h. ex velle sua.

5. Quod preiudicat iuris ē semper s̄rui
interpretandum; quia Princeps velle nemi-
delle gravare, n̄ illud p̄icialim exprimat.
Privilegia amittunt et̄ expu-
ant.

7. Interita personae, cui privilegii q̄ssus
est. aut rei privilegiatae. Quod si in Cala
aut Monarū bello h. inundate percat ac possit
inflamētis, tunc revivunt et̄ illiq̄ privilegia,
s̄t p̄ius fuerat.

2. Revocatio Superioris. Quod si revocet sine
causa, valida quidem est revocatio, sed peccabit
saltem veniale: si v. revocet privilegium ex parte
onerose questu, revocatio non est in illud
sed etiam invalida et nulla, teste Salas, Sua-
rez et alij.

3. Morte quædam b. naali civili, q.
sit per amissionem b. abdicacionem officij; si
privilegium questu sit in hac quædam, quoad viz-
ero. Alias per mortem quædam n. extinguunt.

4. Cessat privilegium cessante causa adæquata
causa finali propter quam privilegium est questu.
Sed si in cesset ratio b. causa inadæquata.

5. Cessat privilegium per renunciamen vol-
taria, tamq. a superiore acceptata. quia
quilibet pot. iuri et favori suo renuntiare.
in talis renuncio, cederet in præiudicium
causæ Ordinis b. illius civitatis.

6. Tollunt privilegia odiosa n. a favo-
rabilia per renunciamen impropria seu non
usu, seu art. gloriosos. Sed ut hoc fiat re-
quirunt plures quædam: s. ut pars gravata
etiam privilegium elapsis sufficienti tempore proficiat.

